

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

Anexa nr. 16
la Hotărârea Consiliului INJ
nr. 7/3 din 10 martie 2025

CURRICULUM

pentru instruirea prin activități simulative la disciplina

„PARTICULARITĂȚILE EXAMINĂRII CAUZELOR CONTRAVENȚIONALE ȘI SOLUȚIONĂRII CONTESTAȚIILOR ÎMPOTRIVA PROCESELOR- VERBALE CONTRAVENȚIONALE ȘI A DECIZIILOR DE SANȚIONARE CONTRAVENȚIONALĂ”

(candidați la funcția de judecător și de procuror)

AUTORI:

Stella BLEȘCEAGA,
judecător, Curtea Supremă de Justiție,
formator INJ

Iuri LEALIN,
procuror în Secția proceduri non-penale
și implementare CEDO
Procuratura Generală,
Formator INJ

AVIZAT

Șef al Direcției instruire și cercetare,
Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2025

I. PRELIMINARII

Instruirea prin activități simulative la disciplina ***Particularitățile examinării cauzelor contravenționale și soluționării contestațiilor împotriva proceselor-verbale contravenționale și a deciziilor de sancționare contravențională*** contribuie la formarea abilităților practice ale viitorilor procurori și judecători, inerente activității instanțelor de judecată și procuraturii la examinarea judiciară a cauzelor contravenționale și soluționarea contestațiilor împotriva proceselor-verbale contravenționale și a deciziilor de sancționare contravențională.

Cunoștințele și abilitățile practice dobândite în cadrul cursului contribuie la formarea viitorilor judecători și procurori, care, potrivit prerogativelor legale, dispun de atribuții specifice în cadrul procedurii contravenționale.

În context, candidații la funcția de judecător și de procuror sunt inițiați asupra unui spectru vast de probleme cu care se confruntă teoreticienii și practicienii în domeniul procedurii contravenționale. Prin simularea procesului de judecată și a diferitor incidente procedurale, audienții capătă abilități de a cerceta în profunzime și de a furniza soluții legale, temeinice și motivate, în spețe concrete, prin realizarea atribuțiilor procurorului și judecătorului instanței de fond la judecarea cauzelor contravenționale, examinarea contestațiilor împotriva deciziilor agenților constatatori, examinarea recursurilor împotriva deciziilor adoptate în cadrul procedurilor simplificate, precum și examinarea cererilor de revizuire în procesul contravențional.

Astfel, scopul principal al activităților de formare în cadrul proceselor simulate este de a dezvolta aptitudinile esențiale necesare punerii în aplicare a competențelor legale ale judecătorului și procurorului, în calitate de participanți la proces, consolidarea cunoștințelor teoretice și cultivarea abilităților necesare pentru o prestație eficientă în cauze privind categoriile de fapte prejudiciabile prevăzute în partea specială a Codului contravențional.

Din această perspectivă, activitățile simulative sunt orientate spre cunoașterea și identificarea tehnicilor și instrumentelor specifice examinării în primă instanță a cauzelor contravenționale, identificarea și selectarea corectă din punct de vedere legal a mecanismului pentru a soluționa probleme de ordin practic, simularea situațiilor de aplicare a normelor de deontologie profesională a judecătorului și a procurorului, simularea modalităților speciale de administrare a declarațiilor în procesul contravențional cu implicarea tuturor actorilor procesuali, luarea motivată a deciziilor juridice pe baza legislației pertinente și jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, valorificarea deplină a potențialului intelectual al audientului și prezentarea practicii judiciare relevante.

Curriculumul cuprinde întregul spectru de acte procedurale întocmite în procesul contravențional și își propune ca scop formarea capacităților de transfer a cunoștințelor teoretice și a abilităților practice în situații concrete, soluționarea spețelor, rezolvarea unor sarcini cu un grad sporit de complexitate, formularea poziției și argumentarea soluțiilor, necesare candidaților la funcția de judecător și de procuror, în scopul formării deprinderilor de utilizare practică corectă și eficientă.

Scenariile în baza cărora se vor petrece activitățile simulative sunt elaborate în baza Codului contravențional, practicii judiciare și bunelor standarde la nivel internațional, fapt care va permite viitorilor judecători și procurori să-și completeze și să-și aprofundeze cunoștințele teoretice cu abilități practice.

II. COMPETENȚE

În urma activităților simulative la cursul de instruire *Particularitățile examinării cauzelor contravenționale și soluționării contestațiilor împotriva proceselor-verbale contravenționale și a deciziilor de sancționare contravențională*, audientul candidat la funcția de judecător sau procuror va obține următoarele competențe, deprinderi și abilități practice:

1. de organizare și desfășurare a unei ședințe de judecată;
2. de comportament în proces, în special în situații de criză sau conflictuale;
3. de „menținere sub control” a participanților la proces;
4. de delimitare corectă a categoriilor de procese, în baza Codului contravențional, examinate în instanța de fond;
5. de stabilire a admisibilității probelor, precum și de determinare relevanței acestora în procesul contravențional;
6. de argumentare a admiterii demersurilor întemeiate sau respingerea celor neîntemeiate;
7. de delimitare a modalității de contestare a diferitor categorii de decizii adoptate în procesul contravențional;
8. de comunicare cu părțile, participanții în proces și publicul;
9. de aplicare practică a normelor care reglementează drepturile fundamentale și libertățile omului prevăzute de Constituție, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, alte acte internaționale;
10. de întocmire a actelor procedurale;
11. de determinare promptă a normelor procesuale aplicabile pentru întocmirea diferitor categorii de acte procedurale;
12. de proiectare și motivare a actelor procedurale prin prisma normelor de drept național și internațional cu folosirea unui limbaj juridic adecvat;
13. de apreciere a legalității și temeiniciei deciziilor adoptate de agenții constatatori în procesul contravențional;
14. de stabilire a legăturii dintre normele dreptului material și procesual la întocmirea actelor;
15. de gestionare eficientă a timpului judiciar;
16. de identificare și minimizare a stereotipurilor și prejudecăților.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

Însușind modulul de activități simulative la cursul de instruire *Particularitățile examinării cauzelor contravenționale și soluționării contestațiilor împotriva proceselor-verbale contravenționale și a deciziilor de sancționare contravențională*, audientul candidat la funcția de judecător și de procuror va fi capabil să:

1. determine conținutul, procedura și limitele diferitor forme de judecare a cauzelor contravenționale;
2. interpreteze legislația contravențională în conformitate cu prevederile CEDO și jurisprudenței CtEDO;
3. prevadă consecințele încălcării normelor contravenționale materiale și procesuale de către autoritățile abilitate cu atribuții în domeniul contravențional;

4. cunoască bine procedura de examinare în fond a cauzelor contravenționale, de examinare a contestațiilor împotriva deciziilor agentului constatatator, de examinare a recursului împotriva deciziei adoptate în procedura simplificată, precum și de examinare a cererii de revizuire a deciziei adoptate în procesul contravențional;
5. cunoască problemele de procedură care pot apărea în practică în astfel de situații și modul în care acestea pot fi depășite;
6. întocmească diferite categorii de acte procedurale specifice procesului contravențional, conform cerințelor normelor de drept național și tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
7. determine corect procedura de adaptare a diferitor categorii de acte judecătorești de dispoziție și modalitatea de pronunțare a lor;
8. motiveze actele procesuale întocmite de procuror, precum și încheierile, hotărârile și deciziile instanței de judecată;
9. identifice carențele actelor procedurale, sub aspect de declarare a nulității lor;
10. utilizeze corect jurisprudența CtEDO în motivarea actelor judecătorești de dispoziție;
11. aplice practica relevantă în domeniul drepturilor fundamentale și libertăților omului prevăzute de Constituție, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, alte acte internaționale;
12. gestioneze eficient timpul judiciar;
13. comunice cu participanții la proces și public;
14. conducă ședința de judecată ș.a.

IV. GESTIONAREA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE

Denumirea activității simulative	Formator	Sem.	Total ore pentru simulări	Evaluarea
<i>Particularitățile examinării cauzelor contravenționale și soluționării contestațiilor împotriva proceselor-verbale contravenționale și a deciziilor de sancționare contravențională</i>	Stella BLEȘCEAGA, Iuri LEALIN	II	16(4/12)	Evaluarea continuă a activității

V. TEMATICA SIMULĂRILOR ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN ACTIVITĂȚILE DE SIMULARE

Particularitățile examinării cauzelor contravenționale și soluționării contestațiilor împotriva proceselor-verbale contravenționale și a deciziilor de sancționare contravențională

Nr. crt.	Tema instruirii prin activități simulative	Numărul de ore pentru activitățile
----------	--	------------------------------------

		<i>simulative</i>
1.	Implicații teoretice incidente asupra procedurii de examinare a cauzelor contravenționale și soluționării contestațiilor împotriva proceselor-verbale contravenționale și a deciziilor de sancționare contravențională	4
2.	Simularea examinării cauzelor contravenționale în fond	4
3.	Simularea examinării contestațiilor în procesul contravențional	4
4.	Simularea examinării altor cauze contravenționale (proceduri simplificate, revizuirea, înlocuirea sancțiunii neexecutate)	3
5.	Evaluare și feedback	1
Total ore		16

VI. METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE/RESURSE LOGISTICE

METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE	RESURSE LOGISTICE
<i>Reguli referitoare la scenariile folosite în cadrul activităților de simulare</i> Scenariile conform cărora se vor desfășura activitățile de simulare sunt elaborate de formator pe baza unor cauze contravenționale reale, însă nu se vor copia sau repeta. Scenariile sunt modelate astfel încât, pe lângă faptul că, vor implica situații des întâlnite în practică, vor scoate în prim plan subiecte complicate sau dificil de soluționat, ceea ce va implica (pentru audienți) un efort suplimentar de studiere a practicii judiciare, recomandărilor C.S.J., teoriei de specialitate etc. Scenariile vor fi întocmite astfel încât să includă posibilitatea participanților de a discuta și contesta argumentat și întemeiat cererile, demersurile, probele prezentate. Așa, încât în dependență de argumentele aduse audientul cu rol de judecător să decidă adoptarea soluției procesuale potrivite. <i>Activitatea scrisă în cadrul simulărilor</i> Audienților din fiecare grup se vor repartiza roluri specifice procesului simulat. Rolurile vor fi distribuite astfel: un judecător, un grefier, un procuror, după caz un agent constatat, o persoană în a cărei privință s-a adoptat decizia de sancționare, un apărător. Facultativ, se vor repartiza și rolurile celorlalți participanți în procesul contravențional (martori, specialiști, reprezentanți, etc.) Repartizarea rolurilor va avea loc în prealabil procesului simulat cu câteva zile (la orele teoretice sau practice precedente). Tot atunci fiecărui grup i se repartizează scenariul cauzei care urmează să fie simulată în dependență de tema simulării. Până la începerea simulării, audienților li se pot da sarcini	➤ una sau mai multe săli special amenajate pentru simularea proceselor de judecată; ➤ echipament de înregistrare video și audio a ședinței de judecată; ➤ o sală dotată cu unul sau mai multe calculatoare și printere; ➤ acces la internet, materiale de birotică; ➤ robe pentru judecător, grefier, avocați; ➤ după caz: tablă flip-chart, proiector, soft ZOOM.

specifice de întocmire a unor acte procesuale, în funcție de rolul pe care îl au în procesul contravențional. Actele procedurale întocmite se printează și se transmit celorlalți audienți până la începerea simulării. Dacă toate actele pregătite de audienți nu conțin erori grave de drept sau de interpretare care solicită refacerea sau redactarea lor, ele se utilizează în cadrul simulării. <i>Activitatea verbală în cadrul simulărilor</i> Activitățile simulative verbale au loc prin simularea unei ședințe de judecată, desfășurată conform regulilor de procedură fixate în Codul contravențional. În ședința de judecată sunt antrenați audienții potrivit rolurilor dinainte stabilite. Ședința de judecată se înregistrează audio și video. După încheierea ședinței de judecată, audientul desemnat cu rol de judecător pronunță actul judecătoresc de dispoziție corespunzător. Toți audienții pregătesc, până la următoarele ore practice, un act judecătoresc de dispoziție (după caz, un act specific activității procurorului), pe baza procesului simulat care a avut loc și materialelor acestuia. La finalul fiecărei activități de simulare cât și la finalul întregului modul de simulare, formatorul dă recomandări practice, comentează activitatea audienților. La fel, formatorul dă exemple de bune practici și rele practici.	
--	--

VII. EVALUAREA

Evaluarea continuă a audientului se va face cu note pe scara de la 1 la 10 pentru fiecare activitate de simulare în care este antrenat. Prioritar, notele vor fi acordate pentru calitatea actelor procedurale întocmite. Totodată, notele pot fi influențate în sens pozitiv sau negativ și de calitatea prestației verbale.

La evaluarea activității scrise, se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Capacitatea de a rezuma și reda faptele.
- c) Capacitatea de a întocmi actele procedurale structurat și clar, în conformitate cu dreptul procedural național.
- d) Caracterul complex și plenitudinea documentelor.
- e) Corectitudinea soluției reținute în actul procesual întocmit și a concluziilor făcute.
- f) Aplicarea dreptului internațional și a normelor drepturilor omului.
- g) Veridicitatea și logica motivării.
- h) Limbajul și stilul de redare.

La evaluarea activităților verbale se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Motivarea și caracterul adecvat al argumentelor.
- c) Modul de executare a obligațiilor și de exercitare a drepturilor care rezultă din calitatea procesuală atribuită în cadrul simulării;
- d) Corectitudinea aprecierii faptelor și a probelor;
- e) Corectitudinea reacției la situații neașteptate;
- f) Comportamentul în situații de conflict sau situații emoționale dificile;
- g) Corectitudinea, logica și ordinea adresării întrebărilor în cadrul audierilor;
- h) Calitatea strategiilor și tacticilor procesuale aplicate;
- i) Creativitatea;
- j) Aplicarea dreptului internațional și a normelor drepturilor omului;
- k) Veridicitatea, structurarea și logica expunerii verbale;
- l) Gestionarea timpului judiciar (pentru audientul care joacă rolul de judecător).

VIII. BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

LEGISLAȚIA INTERNAȚIONALĂ:

1. Declarația universală a drepturilor omului (10.12.1948).
2. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (4.11.1950).
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966).
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966).
5. Principiile generale privitoare la independența organelor judecătorești (1985).
6. Convenția privind drepturile copilului (1989).

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ:

1. Constituția Republicii Moldova, 29 iulie 1994.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, 14 martie 2003.
3. Codul contravențional, 24 octombrie 2008.
4. Codul jurisdicției constituționale, nr.502 din 16.06.1995.
5. Codul de executare, 24 decembrie 2004.
6. Legea Republicii Moldova privind organizarea judecătorească, nr. 514 din 06.07.1995.
7. Legea Republicii Moldova cu privire la statutul judecătorului, nr.544 din 20.07.1995.
8. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr.1260-XV din 19.07.2002.
9. Legea privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești, nr.59 din 15.03.2007.
10. Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, nr.198 din 26.07.2007.
11. Legea cu privire la statutul, autorizarea și organizarea activității de interpret și traducător în sectorul justiției, nr.264 din 11.12. 2008.
12. Legea cu privire la mediere, nr.137 din 03.07.2015.
13. Legea cu privire la Procuratură, nr.3 din 25.02.2016.

HOTĂRĂRILE și DECIZIILE CURȚII CONSTITUȚIONALE ale REPUBLICII MOLDOVA:

1. Hotărârea nr. 26 din 12.12.2024 privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 427 alin. (2) din Codul contravențional (ridicarea informațiilor privind convorbirile telefonice);

2. Hotărârea nr. 9 din 11.04.2023 pentru controlul constituționalității articolului 365⁵ din Codul contravențional și a articolului 1 din Legea privind contracararea activității extremiste, în redactarea Legii nr. 102 din 14 aprilie 2022;
3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.11.2010 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală (Monitorul Oficial 235-240/27, 03.12.2010);
4. Decizia nr. 131 din 17 octombrie 2024 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 85g/2024, nr. 109g/2024 și nr. 161g/2024 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 455 alin. (2) din Codul contravențional (judecarea cauzei contravenționale);
5. Decizia nr. 116 din 26 septembrie 2024 de inadmisibilitate a sesizării nr. 72g/2024 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 380 alin. (2) din Codul contravențional (dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori pentru același delict);
6. Decizia nr. 93 din 01.08.2024 de inadmisibilitate a sesizării nr. 151g/2024 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 36 alin. (1) din Codul contravențional (aplicarea punctelor de penalizare)
7. Decizia nr. 195 din 21 decembrie 2023 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 249g/2023 și nr. 250g/2023 privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 313 din Codul contravențional (sancționarea excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu);
8. Decizia nr. 127 din 10 octombrie 2023 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 208g/2022 și nr. 115g/2023 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 67 alin. (5) și a textului „procesul-verbal cu privire la contravenție” din articolul 425 alin. (2) din Codul contravențional (încălcarea legislației privind întrunirile și procesul-verbal cu privire la contravenție);
9. Hotărârea nr. 19 din 3 noiembrie 2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 476 alin. (1) din codul contravențional (revizuirea unei decizii definitive de aplicare a sancțiunii contravenționale).

PRACTICA JUDICIARĂ:

1. Hotărârea nr. 4 din 19 iunie 2006 „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism nr.4 din 19.06.2006”;
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 23 din 28.06.2004 „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”;
3. Opinia consultativă al Curții Supreme de Justiție nr. 72 cu privire la recunoașterea colegului de serviciu al agentului constator în calitate de martor în procedura contravențională;
4. Opinia consultativă al Curții Supreme de Justiție nr. 64 Cu privire la unele aspecte ale examinării contravențiilor vamale de către instanțele judecătorești;
5. Opinia consultativă al Curții Supreme de Justiție nr. 57 Cu privire la examinarea cauzei contravenționale în cazul existenței corpurilor delictive,
6. Opinia consultativă al Curții Supreme de Justiție nr. 30 privind soluționarea cauzelor de înlocuire a amenzii contravenționale aplicate persoanei fizice de către agentul constator,
7. Opinia consultative a Curții Supreme de Justiție nr. 78 privind interpretarea noțiunii de „an calendaristic” în corelație cu art. 34 alin. (22) și (23) Cod contravențional
8. Opinia consultativă a Curții Supreme de Justiție nr. 55 cu privire la judecarea cauzei contravenționale în privința judecătorului

LITERATURA DE SPECIALITATE:

1. www.justice.gov.md

2. www.csj.md
3. www.constcourt.md
4. <http://hudoc.echr.coe.int>

Directive UE:

1. Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale.
2. Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate.
3. Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale.
4. Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale.
5. Directiva (UE) 2016/1919 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016 privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate în cadrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare.
6. Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale.